

Jana Segi Lukavská: Za devatero horami: K teorii literatury pro děti a mládež

(posudek vedoucího diplomové práce na oboru Český jazyk a literatura na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Práce se věnuje navýsost potřebné a v našem časoprostorovém kontextu již dlouho notně zanedbané problematice možnosti generování produktivního teoretického diskursu o literatuře pro děti a mládež. Neutěšený stav české teoretizace literatury pro děti a mládež, kdy se uvažování po roce 1989 odpojilo od aplikování marxistických podnětů převážně sovětské provenience, ale nevstoupilo do kontaktu s jakýmkoli jiným děním v oblastech blízkých tematicky (obecná teorie literatury, kognitivní vědy) či jazykově (uvažování o teorii literatury pro děti a mládež v oblasti anglofonní či německojazyčné) a sloužil k publikování nahodilých a myšlenkově líných prací, byl ale paradoxně dobrým důvodem, který diplomantce poskytl adekvátní motivaci odvíjející se od naštvanosti z toho, co bylo u nás v této oblasti poskytováno. Proto bylo zjevným cílem práce promyslet základní otázky, které teoretizace literatury pro děti a mládež klade, a s využitím podnětů soudobého zahraničního bádání na tyto otázky načrtnout produktivní a otevřené odpovědi, které podnítl další směry a cesty uvažování. Toto východisko tedy vymezuje cíl a směřování práce, jejímiž zastávkami se logicky stávají klíčové body komunikačního řetězce literatury obecně – autor, text a recipient.

Metodologie

Práce je založena na samostatně a soustředěně generovaných klíčových otázkách-neuralgických bodech, jež se při pohledu na problematiku literatury pro děti a mládež v obecném nastavení vyjevují. Na tyto otázky hledá diplomantka odpovědi jak v soudobé akademické produkci (především v anglofonní oblasti), tak – a především – v rámci vlastního uvažování, poučeného obecnou teorií literatury, ale zároveň přihlížející ke zjevné specifčnosti typu literatury, který zkoumá, ale i jeho jednotlivých podtypů (je zjevné, že literatura pro dospívající mládež se bude blížit obecné literatuře víc než produkce pro děti předškolního věku a že tudíž ani s kategorií LPDM nemůžeme pracovat jako s monolitickým celkem). Dialog mezi zprostředkovanými podněty a vlastním myšlením se v práci odehrává přirozeně a kontinuálně, a přitom je textovým provedením neustále zřejmé, kdo právě mluví a ke kterým otázkám tato promluva směřuje. Práce tedy v jednotlivých kapitolách řeší samostatné problémy, ale zároveň je veazuje v celek, v němž řešení čehosi na jednom bodě komunikačního řetězce nutně ovlivňuje i celkovou představu dění v tomto řetězci.

Práce s odbornou literaturou

Základní přínos práce spatřuji už v samotném zmapování způsobů, jimiž je problematika LPDM řešena ve světovém kontextu, a ve zprostředkování klíčových obrysů jednotlivých konceptů či pojmů. Diplomantka uvážlivě vybírá akademické práce produktivní a zároveň v lecčems i kontroverzní, neboť právě tento typ prací rozvíjí další dialogické podněty. Spektrum literatury, kterou bere v potaz, je tedy dostatečně široké a reprezentativní; vyzrálý je také způsob zprostředkování a práce s odbornou literaturou – autorka dostatečně parafrázuje jednotlivá pojetí, protože reflektuje neobeznámenost našeho diskursu s nimi, a teprve poté se pouští do vlastních pochybností, výhrad či hodnocení.

Styl a prezentace

Práce se vyznačuje vydatným výkladovým tempem, které neopadá. Nechává čtenáře dostatečně se po problematice ponořit, a zároveň se snaží jednotlivé otevřené debatické úseky relativně uzavřít, tedy dobrat se produktivního stanoviska, ať už ve smyslu aplikace určitého pojmu, či v nastavení konceptuálních parametrů, jež by k řešení směřovat mohly. Oceňuji a autorčinu schopnost adekvátně strukturovat výklad v hlavní linii, jež drží koherentní dikci, a vyčleňovat jistý typ promluv do komentářů či připodotknutí pod čarou. Čtenář si tak může sám určovat míru plynulosti vlastní četby. Myšlenkové nasazení vydrží až do konce práce a nikde text nesklouzává k verbálnímu přežvykování ani k vyjadřovací zaumnosti či zahleděnosti do sebe sama.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Jak již bylo naznačeno výše, je právě celková koherence jednou z výrazných předností práce. Způsob myšlení, kladení otázek i odpovídání na ně, stejně jako způsob práce s literaturou drží nasazenou linii od počátku do konce práce. Je pochopitelné, že jen některé problematické okruhy dokáže práce relativně vyřešit, zatímco jiné zůstávají dál pootevřené. Schopnost precizního myšlení i vyjadřování, kterou diplomantka prokazuje, však ukazuje, co z dané problematiky je vskutku řešitelné na takto malém rozsahu a co bude vyžadovat další, často i výrazně interdisciplinární bádání.

Práci bez výhrad **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit její text známkou **výborně**.

V Praze dne 29. 5. 2015

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.